

Kaupungin yhteinen päihteiden käytön ehkäisyn ja käyttöön puuttumisen suunnitelma esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukioissa

KAUNIAISTEN KAUPUNKI – GRANKULLA STAD

Opiskeluhoitosuunnitelman liite 4

Päivitetty: keväällä 2026

Seuraava tarkistus: viimeistään keväällä 2029

Sisällysluettelo

1 Ehkäisevä päihdetyö osana oppimisen ja hyvinvoinnin jatkumoa esiopetuksesta lukioon	1
2 Ehkäisevä päihdetyö yhteistyössä huoltajien kanssa	3
3 Kriisitilanteiden toiminta.....	4
4 Toimintamalli nikotiinituotteiden käytön tilanteissa.....	4
4.1 Alaikäisen oppilaan/opiskelijan tilanteet.....	4
4.2 Täysi-ikäisen opiskelijan tilanteet	6
5 Toimintamalli päihteiden käytön tilanteissa.....	7
5.1 Alaikäisen oppilaan/opiskelijan tilanteet.....	7
5.1 Täysi-ikäisen opiskelijan tilanteet	8
6 Toimintamalli rahapelaamisen tilanteissa	10
7 Kurinpito, järjestyssäännöt ja turvaamistoimet	11
8 Kirjaaminen ja tietosuoja	12
9 Ehkäisevän päihdesuunnitelman toimeenpano, seuranta ja arviointi	13
10 Suunnitelman saatavuus.....	13

1 Ehkäisevä päihdetyö osana oppimisen ja hyvinvoinnin jatkumoa esiopetuksesta lukioon

Ehkäisevä päihdetyön tavoitteena on

1. ehkäistä ja lykätä päihteiden käytön, tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen aloitusta
2. ehkäistä jo alkaneen käytön tai rahapelaamisen muuttumista haitallisemmaksi
3. ehkäistä käytöstä ja pelaamisesta syntyviä haittoja yksilöille ja yhteisöille.

Päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen liittyy sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä riski riippuvuuden kehittymiselle. Haittoja voivat olla esimerkiksi velkaantuminen, tapaturmat, tartuntataudit sekä mielenterveyden ongelmat. Ehkäisevällä päihdetyöllä edistetään myös avoimuutta ja vähennetään päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvää stigmaa, jolloin tuen hakeminen helpottuu.

Esiopetuksessa ehkäisevä päihdetyö painottuu vanhemmuuden tukemiseen sekä lapsen oirehtimiseen puuttumiseen. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa luodaan perusta vuorovaikutustaitojen kehittymiselle ja sosiaalisissa tilanteissa toimimiselle, ja lasten kasvuolosuhteita turvaamalla voidaan ehkäistä päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja.

Esiopetuksessa vahvistetaan lasten terveitä elämäntapoja liittämällä opetukseen hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sisältöjä. Lapsia tuetaan itsetunnon kehittämisessä sekä rohkaistaan keskustelemaan ja hankkimaan tietoa omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Lisäksi kehitetään oppimisympäristöä siten, että se tukee hyvinvointia ja ehkäisee päihdehaittoja.

Pohdittavaa esiopetukseen

- Miten edellä mainitut asiat toteutetaan käytännössä?
- Mikä on opiskeluhuollon rooli ehkäisevässä työssä?
- Miten lasten terveitä elämäntapoja ja hyvinvointia tuetaan arjessa?

Peruskoulu ja lukio ovat keskeisiä toimijoita lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, ja niillä on merkittävä rooli ehkäisevässä työssä. Kauniaisten kouluyhteisöissä toteutetaan pitkäjänteistä ja suunnitelmallista ehkäisevää päihdetyötä osana oppimisen ja hyvinvoinnin kokonaisuutta.

Ehkäisevää työtä toteutetaan integroimalla eri oppiaineisiin hyvinvointia, terveyttä sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistavia sisältöjä. Oppilaiden ja opiskelijoiden itsetunnon sekä myönteisen minäkuvan kehittymistä tuetaan, ja heitä rohkaistaan keskustelemaan sekä hankkimaan tietoa omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Tavoitteena on vahvistaa valmiuksia tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja arjessa.

Oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä päihteiden käytön riskeistä vahvistetaan ajankohtaisen ja ikätasolle sopivan materiaalin, kuten kuvien ja videoiden avulla. Samalla tuetaan päihteiden käytöltä suojaavia tekijöitä. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan lisäksi kehittämällä koulun

toimintakulttuuria ja oppimisympäristöä siten, että ne tukevat päihteettömyyttä ja ehkäisevät päihdehaittoja. Oppilaat ja opiskelijat osallistetaan kouluterveyskyselyjen tulosten käsittelyyn sekä niiden pohjalta tehtävien toimenpiteiden suunnitteluun.

Oppilaitoksen ehkäisevä päihdetyö koostuu seuraavista osa-alueista:

1. Oppilaiden ja opiskelijoiden terveen kasvun ja kehityksen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisesta
2. Terveellisen, turvallisen ja hyvinvointia tukevan oppimisympäristön edistämisestä
3. Vuorovaikutteisesta päihdekasvatuksesta osana opetusta ja koulun arkea
4. Oppilaitoksen päihdetilanteen seurannasta, esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia hyödyntäen
5. Hyvästä ja toimivasta yhteistyöstä huoltajien kanssa
6. Oppimisen ja opintojen etenemisen tukemisesta siten, että oppilas/opiskelija voi suoriutua opinnoistaan
7. Moniammatillisesta opiskeluhoollon yhteistyöstä sekä säännöllisistä terveystarkastuksista
8. Varhaisesta ja oikea-aikaisesta puuttumisesta päihteiden käyttöön
9. Yhteistyöstä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluiden sekä nuorisopalveluiden kanssa
10. Yhteistyöstä paikalliseen ehkäisevän päihdetyön verkostoon kuuluvien toimijoiden, järjestöjen sekä poliisin kanssa
11. Yhteistyöstä vapaa-ajan toimijoiden, kuten liikunta- ja kulttuuripalveluiden sekä muiden harrastustoimijoiden kanssa

Yksikön yhteisöllisessä opiskeluhoolloryhmässä päätettävät asiat

- Miten ehkäisevä päihdetyö toteutetaan oppilaitoksessamme?
- Mikä on yhteisöllisen opiskeluhoollon rooli ehkäisevässä päihdetyössä?
- Miten varmistetaan yhteistyö oppilaiden/opiskelijoiden ja huoltajien kanssa ehkäisevän päihdetyön osalta?

Yhteisesti sovitut linjaukset kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan tai yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän vuosikelloon.

Päihteiden määritelmä

Päihteillä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa alkoholia, tupakka- ja nikotiinituotteita (kuten savukkeet, sähkösavukkeet, nikotiinipussit ja nuuska), huumausaineita sekä päihtymistarkoituksessa käytettäviä lääkkeitä, liuottimia ja muita vastaavia aineita.

Lisäksi ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuteen sisältyy myös rahapelaaminen, koska siihen voi liittyä samankaltaisia riippuvuuden ja haittojen mekanismeja kuin päihteiden käyttöön. Rahapelaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen toteutuvat osana oppilaitoksen hyvinvointityötä ja opiskeluhoolltoa.

Varhainen tunnistaminen

Varhainen puuttuminen on keskeinen osa päihdetyötä. Henkilöstö havainnoi ja reagoi huoleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Monet päihteiden käyttöön liittyvät tunnusmerkit ovat sellaisia, joita nuorella voi esiintyä muistakin syistä, kuten väsymys, masentuneisuus, mielialan muutokset ja levottomuus. Koulun henkilökunta ja huoltajat voivat kuitenkin yhdessä jakaa havaintojaan ja pitää päihteiden käyttöä yhtenä mahdollisuutena oppilaan muuttuneeseen käytökseen.

Huolta herättäviä merkkejä voivat olla esimerkiksi:

- poissaolojen lisääntyminen tai oppimisen vaikeudet
- käyttäytymisen selkeä muutos
- väsymys, keskittymisen vaikeudet
- vetäytyminen tai ristiriidat
- fyysiset muutokset tai epäily päihtymisestä

Puheeksi ottamisen periaatteet:

- keskustelu käydään kunnioittavasti ja luottamuksellisesti
- puheeksi otetaan havainto, ei oletus
- opiskelijaa kuullaan ja hänen näkemyksensä huomioidaan
- tarvittaessa mukaan kutsutaan huoltaja ja opiskeluhuolto

Tavoitteena on tarjota tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

2 Ehkäisevä päihdetyö yhteistyössä huoltajien kanssa

Ehkäisevässä päihdetyössä keskeinen onnistumisen edellytys on toimiva yhteistyö huoltajien kanssa. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta sekä vapaa-ajasta. Joillekin huoltajille voi olla haastavaa asettaa selkeitä rajoja ja sääntöjä alkoholin, nikotiini- ja muiden päihteiden käytölle sekä rahapelaamiselle, ja oppilaitos voi tukea huoltajia tässä tehtävässä.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä toteutetaan monin tavoin. Huoltajille tiedotetaan ajankohtaisista ehkäisevän päihdetyön toimenpiteistä, joihin oppilaat ja opiskelijat osallistuvat, ja heitä kannustetaan keskustelemaan aiheesta kotona. Oppilaitos tiedottaa päihdesuunnitelmasta sekä päihteitä koskevista käytännöistä esimerkiksi verkkosivujen, vanhempainiltojen, vanhempainyhdistysten ja Wilman kautta. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vaikuttaa oppilaitoksen ehkäisevään päihdetyöhön.

Huoltajilla on myös mahdollisuus keskustella opiskeluhuollon ammattilaisten, kuten kuraattorin, psykologin tai terveydenhoitajan kanssa esimerkiksi vanhemmuudesta, nuoren kehityksestä,

rajojen asettamisesta sekä saada tarvittaessa ohjausta muihin palveluihin, kuten perheneuvolaan tai nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Yhteistyössä, esimerkiksi vanhempainilloissa, käsitellään huoltajien vastuuta alkoholilainsäädännön noudattamisesta sekä erityisesti alkoholin, nikotiinituotteiden ja muiden päihteiden välittämisen lainvastaisuutta alaikäisille.

Lisäksi kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään yhdessä huoltajien kanssa, ja heille tiedotetaan siitä, miten tuloksia hyödynnetään oppilaitoksen toiminnan ja hyvinvoinnin kehittämisessä.

3 Kriisitilanteiden toiminta

Kriisitilanteita ovat esimerkiksi:

- vakava päihtymistila
- yliannostus tai epäilty yliannostus
- väkivalta tai uhkatilanne päihteiden yhteydessä

Toimintaperiaatteet:

- ensisijaisesti varmistetaan turvallisuus
- tarvittaessa otetaan yhteys hätänumeroon 112 tai sosiaali- ja kriisipäivystykseen (sähköpostilla yhteys koordinaatioryhmään: kriisityo@luvn.fi)
- tilanteesta tiedotetaan huoltajalle
- käynnistetään jatkotoimet opiskeluhuollon ja viranomaisten kanssa

Kriisitilanteissa toimitaan rauhallisesti ja selkeästi sovittujen ohjeiden mukaisesti.

Luvuissa 4 ja 5 kuvataan tarkemmin toimintamallit eri tilanteisiin oppilaan/opiskelijan iän sekä käytettävän päihteen mukaan, ja luvussa 6 rahapelaamiseen liittyvät toimintamallit, huomioiden erikseen alaikäiset ja täysi-ikäiset.

4 Toimintamalli nikotiinituotteiden käytön tilanteissa

4.1 Alaikäisen oppilaan/opiskelijan tilanteet

Tämä toimintamalli koskee tilanteita, joissa alaikäinen oppilas tai opiskelija käyttää nikotiinituotteita (tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussit, nuuska) koulu- tai opiskelupäivän aikana.

Nikotiinituotteiden käyttö oppilaitoksen alueella koulupäivän aikana on järjestyssääntöjen vastaista toimintaa ja voi johtaa kurinpitotoimiin. Kurinpitotoimia käytetään tilanteen

toistuvuuden ja vakavuuden perusteella. Kurinpidollisten toimien rinnalla käynnistetään aina tarvittavat opiskeluhuollolliset tukitoimet.

1. Ensimmäinen havainto / huolen tai epäilyn herääminen

Kun oppilas tai opiskelija käyttää nikotiinituotteita koulupäivän aikana:

- asiasta keskustellaan oppilaan/opiskelijan kanssa
- huoltajaan ollaan yhteydessä (esimerkiksi oppilas/opiskelija soittaa huoltajalle opettajan valvonnassa)
- huoltajalle lähetetään kirjallinen ilmoitus samana päivänä (esim. Wilman kautta)

2. Toistuva käyttö

Mikäli nikotiinituotteiden käyttö toistuu:

- asiasta keskustellaan uudelleen oppilaan/opiskelijan kanssa
- huoltajaan ollaan uudelleen yhteydessä
- huoltajalle lähetetään kirjallinen ilmoitus (esim. Wilman kautta)
- otetaan yhteyttä opiskeluhuollon palveluihin (kuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja)

Lisäksi:

- kartoitetaan kokonaistilanne
- sovitaan jatkosuunnitelma yhteistyössä oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa
- tarvittaessa ohjataan opiskeluhuollon palveluihin tai monialaiseen asiantuntijaryhmään

3. Seuranta ja jatkotoimet

Mikäli nikotiinituotteiden käyttö jatkuu edelleen:

- sovitaan tapauskohtaisesti jatkotoimista ja seurannasta yhdessä oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa
- Konsultoidaan Länsi-Uudenmaan (/opiskelijan asuinkunnan) hyvinvointialueen perhesosiaalityötä tai lastensuojelun asiantuntijaa (konsultaationumero: 029 151 3530)
- tehdään tarvittaessa yhdessä huoltajan kanssa yhteydenotto sosiaalipalveluihin
  - [huoli-ilmoitus](#)
  - [lastensuojeluilmoitus](#)

Yleiset periaatteet

- opiskeluhuollon ammattihenkilöitä voi konsultoida nimettömästi
- tavoitteena on aina oppilaan/opiskelijan tukeminen, ei rangaistusten korostaminen
- tilanteissa noudatetaan oppilaitoksen kurinpito- ja kasvatustukikeskustelukäytäntöjä (perusopetus) tai kurinpitomenettelyjä (lukio).
- kurinpitotoimia ja turvaamistoimia koskevat yleiset periaatteet on kuvattu luvussa 7. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja oppilaan/opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden.

4.2 Täysi-ikäisen opiskelijan tilanteet

Tämä toimintamalli koskee tilanteita, joissa täysi-ikäinen opiskelija käyttää nikotiinituotteita (tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussit, nuuska) oppilaitoksen alueella koulupäivän aikana.

Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla puuttuminen perustuu oppilaitoksen järjestyssääntöihin, ohjaukseen ja lukiolain mukaisiin kurinpitotoimiin. Toiminnassa korostuvat opiskelijan oma vastuu, turvallisuus sekä opiskeluhuollollinen tuki.

1. Ensimmäinen havainto / huolen tai epäilyn herääminen

Kun opiskelija käyttää nikotiinituotteita koulupäivän aikana:

- asiasta keskustellaan opiskelijan kanssa
- todetaan, että nikotiinituotteiden käyttö on kielletty oppilaitoksen alueella
- täysi-ikäisellä opiskelijalla on oikeus hallussapitoon, mutta ei käyttöön oppilaitoksen alueella

2. Toistuva käyttö

Mikäli nikotiinituotteiden käyttö jatkuu:

- asiasta keskustellaan uudelleen opiskelijan kanssa
- järjestetään ohjattu keskustelu kasvatuksellisena toimenpiteenä (opiskelija ja oppilaitoksen edustaja/edustajat)
- tarvittaessa opiskelija ohjataan terveydenhoitajan vastaanotolle

3. Seuranta ja jatkotoimet

Mikäli käyttö jatkuu edelleen:

- sovitaan tapauskohtaisesti jatkotoimista ja seurannasta yhdessä opiskelijan kanssa
- tarvittaessa hyödynnetään opiskeluhuollon palveluita
- tarvittaessa sovelletaan lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimia

Yleiset periaatteet

- opiskeluhuollon ammattihenkilöitä voi konsultoida nimettömästi
- toiminnan tavoitteena on opiskelijan tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen
- oppilaitoksessa noudatetaan kurinpitokeinoja ja menettelytapoja koskevia linjauksia
- kurinpitotoimia ja turvaamistoimia koskevat yleiset periaatteet on kuvattu luvussa 7. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden.

5 Toimintamalli päihteiden käytön tilanteissa

5.1 Alaikäisen oppilaan/opiskelijan tilanteet

Tämä toimintamalli koskee tilanteita, joissa epäillään alaikäisen oppilaan tai opiskelijan käyttävän päihteitä (esimerkiksi alkoholia, huumausaineita, päihtymistarkoitukseen käytettäviä lääkkeitä, liuottimia tai muita vastaavia aineita).

Päihteiden käyttö tai päihtyneenä oleminen oppilaitoksessa on vakava järjestyssääntörikkomus ja voi johtaa kurinpitotoimiin. Kurinpidollisten toimien lisäksi käynnistetään aina opiskeluhuollolliset ja tarvittavat viranomaisyhteistyöhön liittyvät toimenpiteet.

1. Huolen tai epäilyn herääminen

Kun huoli päihteiden käytöstä herää:

- henkilöstön jäsen keskustelee oppilaan/opiskelijan kanssa saman päivän aikana
- asiasta tiedotetaan tarvittaessa rehtorille sekä luokanopettajalle, -ohjaajalle tai ryhmänohjaajalle
- ollaan aina yhteydessä huoltajaan
- arvioidaan yhdessä oppilaan/opiskelijan ja huoltajan kanssa tilanteen kokonaisuus (oppilaan/opiskelijan ikä, päihteiden käyttö, perheen tilanne, huolen taso)

Akuutti päihtymys: Mikäli oppilas/opiskelija on päihtynyt, toimitaan kaupungin sisäisten toimintakorttien mukaisesti.

2. Huolen vahvistuminen / toistuva käyttö

Mikäli epäily huolta aiheuttavasta päihteiden käytöstä vahvistuu:

- jatketaan yhteistyötä ja yhteydenpitoa huoltajiin
- otetaan yhteyttä opiskeluhuollon palveluihin (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja)
- kartoitetaan kokonaistilanne ja sovitaan jatkosuunnitelma
- tarvittaessa tehdään yhteistyötä ja konsultoidaan esimerkiksi
  - perhesosiaalityötä
  - poliisia
  - mielenterveys- ja päihdepalveluja
- Yhdessä huoltajan kanssa voidaan tehdä:
  - [huoli-ilmoitus](#) tai
  - [lastensuojeluilmoitus](#)

3. Tukitoimet ja verkostotyö

Oppilaan/opiskelijan ja huoltajan suostumuksella:

- käynnistetään opiskeluhoillon asiakkuus (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja tai koululääkäri)
- kootaan tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä
- sovitaan yhdessä tukitoimista ja jatkotoimenpiteistä (esim. perhesosiaalityö, nuorten päihdepalvelut)
- laaditaan yhteinen suunnitelma tilanteen tukemiseksi

4. Seuranta

- sovittujen tukitoimien toteutumista seurataan
- tilannetta arvioidaan säännöllisesti yhdessä opiskelijan ja huoltajien kanssa
- tarvittaessa suunnitelmaa tarkennetaan tai päivitetään
- tilanteissa noudatetaan oppilaitoksen kasvatustaloustalouksellisia, kurinpitokeinoja ja turvaamistoimia koskevia ohjeita (perusopetus ja lukio)

Yleiset periaatteet

- opiskeluhoillon ammattihenkilöitä voi konsultoida nimettömästi
- toiminnan tavoitteena on aina oppilaan/opiskelijan tukeminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen
- kurinpitotoimia ja turvaamistoimia koskevat yleiset periaatteet on kuvattu luvussa 7. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja oppilaan/opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden.

5.1 Täysi-ikäisen opiskelijan tilanteet

Tämä toimintamalli koskee tilanteita, joissa epäillään täysi-ikäisen opiskelijan käyttävän päihteitä (esimerkiksi alkoholia, huumausaineita, päihtymistarkoitukseen käytettäviä lääkkeitä, liuottimia tai muita vastaavia aineita).

Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla puuttuminen perustuu oppilaitoksen järjestyssääntöihin, ohjaukseen ja lukiolain mukaisiin kurinpitotoimiin. Toiminnassa korostuvat opiskelijan oma vastuu, turvallisuus sekä opiskeluhoollollinen tuki.

1. Huolen tai epäilyn herääminen

Kun huoli päihteiden käytöstä herää:

- henkilöstön jäsen keskustelee opiskelijan kanssa saman päivän aikana
- asiasta tiedotetaan tarvittaessa rehtorille ja ryhmänohjaajalle
- opiskelijan suostumuksella voidaan olla yhteydessä huoltajaan

Tilanteessa arvioidaan kokonaisuus, kuten:

- käytetyt päihteet
- huolen taso
- opiskelijan koulunkäynti, poissaolot ja käyttäytyminen
- sosiaaliset suhteet

Akuutti päihtymys: Mikäli opiskelija on päihtynyt, toimitaan kaupungin sisäisten toimintakorttien mukaisesti.

2. Huolen vahvistuminen / toistuva käyttö

Mikäli huolta aiheuttava päihteiden käyttö jatkuu tai huoli vahvistuu:

- opiskelijan suostumuksella ollaan yhteydessä huoltajaan
- otetaan yhteyttä opiskeluhuollon palveluihin (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja)
- kartoitetaan kokonaistilanne ja sovitaan jatkosuunnitelma

Lisäksi voidaan tarvittaessa:

- konsultoida poliisia, sosiaalipalveluja tai mielenterveys- ja päihdepalveluja
- tehdä [huoli-ilmoitus](#) sosiaalipalveluihin tilanteen arvioimiseksi

3. Tukitoimet ja verkostotyö

Opiskelijan suostumuksella:

- käynnistetään opiskeluhuollon asiakkuus
- kootaan monialainen asiantuntijaryhmä
- sovitaan yhdessä tukitoimista ja jatkotoimenpiteistä
- laaditaan yhteinen suunnitelma tilanteen tukemiseksi

4. Seuranta

- sovittujen tukitoimien toteutumista seurataan
- tilannetta arvioidaan säännöllisesti
- tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään yhdessä opiskelijan kanssa

Yleiset periaatteet

- opiskeluhuollon ammattihenkilöitä voi konsultoida nimettömästi
- toiminnan tavoitteena on opiskelijan tukeminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen
- tilanteissa noudatetaan oppilaitoksen kurinpitomenettelyjä lukiolain mukaisesti

- kurinpitotoimia ja turvaamistoimia koskevat yleiset periaatteet on kuvattu luvussa 7. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden.

6 Toimintamalli rahapelaamisen tilanteissa

Tämä toimintamalli koskee tilanteita, joissa epäillään täysi-ikäisen opiskelijan rahapelaamisen olevan haitallista tai aiheuttavan huolta (esimerkiksi runsas pelaaminen, velkaantuminen tai pelaamisen vaikutukset opiskeluun ja hyvinvointiin).

Alaikäisten osalta rahapelaaminen on kiellettyä, ja tilanteissa toimitaan vastaavasti kuin muussa sääntöjen vastaisessa toiminnassa, yhteistyössä huoltajien kanssa.

1. Huolen tai epäilyn herääminen

Kun huoli rahapelaamisesta herää:

- henkilöstön jäsen keskustelee opiskelijan kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- asiasta tiedotetaan tarvittaessa rehtorille ja ryhmänohjaajalle
- opiskelijan suostumuksella voidaan olla yhteydessä huoltajaan

Tilanteessa arvioidaan kokonaisuus, kuten:

- pelaamisen määrä ja luonne
- mahdollinen rahankäyttö, velkaantuminen tai taloudelliset vaikeudet
- opiskelijan koulunkäynti, poissaolot ja keskittyminen
- psyykinen hyvinvointi (esim. stressi, ahdistus)
- sosiaaliset suhteet

Tavoitteena on tunnistaa mahdollinen haitallinen pelaaminen varhaisessa vaiheessa ja tarjota tukea.

2. Huolen vahvistuminen / toistuva haitallinen pelaaminen

Mikäli rahapelaamiseen liittyvä huoli vahvistuu tai pelaaminen jatkuu haitallisena:

- opiskelijan suostumuksella ollaan yhteydessä huoltajaan
- otetaan yhteyttä opiskeluhuollon palveluihin (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja)
- kartoitetaan kokonaistilanne ja sovitaan jatkosuunnitelma

Lisäksi voidaan tarvittaessa:

- ohjata opiskelija talous- ja velkaneuvontaan
- ohjata mielenterveys- ja päihdepalveluihin
- konsultoida sosiaalipalveluja

- tehdä [huoli-ilmoitus](#) sosiaalipalveluihin tilanteen arvioimiseksi

3. Tukitoimet ja verkostotyö

Opiskelijan suostumuksella:

- käynnistetään opiskeluhuollon asiakkuus
- kootaan monialainen asiantuntijaryhmä
- sovitaan yhdessä tukitoimista ja jatkotoimenpiteistä
- tuetaan opiskelijaa rahapelaamisen hallinnassa (esim. pelaamisen rajoittaminen, arjen rytmin vahvistaminen)
- laaditaan yhteinen suunnitelma tilanteen tukemiseksi

4. Seuranta

- sovittujen tukitoimien toteutumista seurataan
- tilannetta arvioidaan säännöllisesti
- tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään yhdessä opiskelijan kanssa

Yleiset periaatteet

- opiskeluhuollon ammattihenkilöitä voi konsultoida nimettömästi
- toiminnan tavoitteena on opiskelijan tukeminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen
- rahapelaamiseen suhtaudutaan hyvinvointi- ja tukikysymyksenä, ei kurinpidollisena asiana
- tilanteissa noudatetaan oppilaitoksen kurinpitokeinoja ja menettelytapoja koskevia linjauksia tarvittaessa
- kurinpitotoimia ja turvaamistoimia koskevat yleiset periaatteet on kuvattu luvussa 7. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti ja opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden.

7 Kurinpito, järjestyssäännöt ja turvaamistoimet

Nikotiinituotteiden (ml. tupakkatuotteet ja nikotiininesteet), alkoholin sekä huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden hallussapito, käyttö ja välittäminen oppilaitoksessa ja koulupäivän aikana on kielletty. Tupakkalain (549/2016) mukaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden käyttö on kielletty oppilaitosten sisä- ja ulkoalueilla. Alkoholilain (1102/2017) sekä huumausainelain (373/2008) nojalla näiden aineiden hallussapito ja käyttö on kielletty tai rajoitettu.

Edellä mainitut teot ovat järjestyssääntöjen vastaisia ja heikentävät oppimisympäristön turvallisuutta sekä työrauhaa. Niihin puututaan välittömästi ja tapauskohtaisesti, ja niissä voidaan soveltaa perusopetuslain (628/1998) sekä lukiolain (714/2018) mukaisia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimia.

Alaikäisten rahapelaaminen on kielletty arpajaislain (1047/2001) nojalla. Rahapelaaminen oppilaitoksen alueella, koulupäivän aikana tai koulun järjestämissä tilaisuuksissa ei kuulu oppilaitoksen toimintaan. Mikäli rahapelaaminen häiritsee opetusta, vaarantaa turvallisuutta tai on muutoin ristiriidassa järjestyssääntöjen kanssa, siihen puututaan välittömästi, ja tilanteessa voidaan soveltaa perusopetuslain tai lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimia.

Kurinpitokeinoja perusopetuksessa ovat muun muassa kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus, koulupäivän epääminen ja määräaikainen erottaminen. Lukiossa kurinpitokeinoja ovat kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen sekä muut lukiolain ja oppilaitoksen kurinpitosuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Turvaamistoimia voidaan käyttää lain mukaisin edellytyksin opetuksen ja oppimisympäristön turvallisuuden varmistamiseksi. Toimenpiteet toteutetaan aina tapauskohtaisesti, suhteellisuusperiaatetta noudattaen sekä oppilaan tai opiskelijan ikä ja tilanteen kokonaisuus huomioiden. Alaikäisten osalta toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kurinpidollisten toimien rinnalla käynnistetään tarvittaessa opiskeluhuollolliset tukitoimet. Tavoitteena on oppilaan tai opiskelijan hyvinvoinnin turvaaminen, riittävän tuen tarjoaminen sekä haittojen ennaltaehkäisy.

8 Kirjaaminen ja tietosuoja

Kaikki oppilaan tai opiskelijan hyvinvointiin, päihteiden käyttöön tai rahapelaamiseen liittyvät tilanteet käsitellään luottamuksellisesti voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Kirjaaminen perustuu lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta sekä tietosuojaa koskevaan lainsäädäntöön, kuten EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (GDPR) ja kansalliseen tietosuojalakiin.

Opiskeluhuollon ammattihenkilöt kirjaavat asiakastyönsä opiskeluhoitokisteriin. Kirjauksissa kuvataan:

- havainnot ja huolenaiheet
- käyty keskustelut ja sovitut toimenpiteet
- mahdolliset jatkosuunnitelmat ja seuranta

Kirjaukset tehdään asiallisesti, täsmällisesti ja objektiivisesti. Niissä ei käytetä tarpeetonta tai epäolennaista tietoa.

Tietoja käsitellään vain niiden henkilöiden toimesta, joilla on työtehtäviensä perusteella oikeus käsitellä niitä. Tietoja ei luovuteta ulkopuolisille ilman oppilaan/opiskelijan tai alaikäisen kohdalla huoltajan suostumusta, ellei lainsäädäntö toisin velvoita.

Huoltajalla on oikeus saada tietoa alaikäisen lapsensa asioista voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, kuitenkin huomioiden oppilaan ikä ja kehitystaso sekä hänen etunsa.

Opiskelijalla on oikeus tarkastaa itseään koskevat tiedot tietosuojaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Tietojen käsittelyssä noudatetaan aina tietosuojan keskeisiä periaatteita:

- lakisääteisyys, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys
- tietojen minimointi
- tarkoitussidonnaisuus
- huolellisuus ja tietoturva

Kaikki käsittely tapahtuu tietoturvallisissa järjestelmissä oppilaitoksen ohjeistusten mukaisesti.

9 Ehkäisevän päihdesuunnitelman toimeenpano, seuranta ja arviointi

Suunnitelman toimeenpanosta vastaa kukin oppilaitos rehtorin johdolla. Seurannasta ja arvioinnista vastaa opiskeluhuollon ohjausryhmä. Seurannassa hyödynnetään mm. kouluterveyskyselyä ja muita hyvinvointitietoja.

Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään opiskeluhoitosuunnitelman päivityksen yhteydessä neljän vuoden välein.

10 Suunnitelman saatavuus

Päihdesuunnitelma tulee olla oppilaitoksen henkilöstön ja huoltajien helposti saatavissa. Lisäksi se on kaikkien luettavissa oppilaitosten verkkosivuilla.

Oppilaitoksen johto vastaa siitä, että suunnitelma käsitellään lukuvuoden alussa ja henkilöstö perehdytetään suunnitelmaan.

Yksikkökohtaiset tarkennukset kuvataan oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelmissa.